

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

’n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

אחרי מות יו יח

תרגום אשכנזי קנה

בגדיו ורחץ במים ומא עד הערב וטהר: טו ואם לא יכבם ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: פ יח א וידבר יהוה אל משה לאמר: נ דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני יהוה אלהיכם

ואלל וינע קלידר וואשען, זיך בארען, אונד ביז אויף אבענד אונרין זיין, הערנאך איוט ער ריין: (טו) וואשט ער אבער וינע קלידר ניכט, אָדער באַרעט זיך ניכט: זאָ האָט ער פֿיר זיינע מיסטהאַט צו ביסען:

יח (א) דער עוויגע שפראך צו משה, ווייל פֿאַלגט: (ג) רעדע מיט דען קינדערן ישראל'ז, אונד זאָגע איהנען איך, דער עוויגע, אייער

תרגום אונקלוס

ר ש י

לבושוהי ויסחי במיאויהי מסאכ עד דמשא וירדבי: (טו) ואם לא יצבע ובשריה לא יסחי ויקבל חזביה: יח (א) וטליל יי עם משה למיטר: (ג) טליל עם בני ישראל ותיטר להזן אָנא יי אלהבון

ככלת עוף טמא מעמאה בבית הכליעה ת'ל טרפה מי שיש במיבו טרפה יכא עוף טמא שאין במיבו טרפה: (טו) וכשא עונו. אם יאכל קדש או יכנס למקדש חיי על טומאה זו ככל שאר טומאות: וכשרו לא ירחץ וכשא עונו. על ראיית גופו ענוש כרת ועל כנוס בגדים במלקות:

יח (ב) אני ה' אלהיכם. אני הוא שאמרתי בסמי אנכי ה' אלהיך וקבלתם עליכם

באור

בכר נאמר למעלה והאוכל מכללתה יכנס בגדיו וטמא עד הערב (שם שם), אבל האמת כדבריו רבותיו שהכתוב הזה כולל ככלת עוף טהור לפי שאינו מטמא במוגע, שיטמא בבית הכליעה, בני מנע והיכט, וכגון שתחבו לו חכרו בפיו, ולעולם הכתוב כולל גם האוכל ככלת בהמה טהורה וטמאה, ומדבר כדרך האוכלים שנוגע וכושא מה שהוא אוכל וטמא במוגע וכמשא לעמא בגדים, וכמו שכתבנו שם בשם רמב"ן ז"ל, וזכר טרפה שאסורה בשחיטה לאכילה, וכשמה דין טומאתה שיה לכשרה שמה, וכן נכלת בהמה טמאה שאינה יוצאה בשחיטה מידי גבלה, ולדעת רבותינו נכתב טרפה ללמדנו שאין ככלת עוף טמא מטמא בבית הכליעה: באורח, בין שהיה בין האורח, מבני ישראל עמק, וכמו שפרשנו (לעיל ט"ז ד"ט): ובגר, גר נדק, אבל גר תושב שאינו מקבל ברית אין לו דין זה, ואעפ"י שלא נאמר כאן אשר יגור בתוככם, אין לעשות, לפי שפירוש התורה נכלה וערפה באכילה לגר תושב, שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה (דברים י"ד ד"א), ואיך יטמא גוף ובגדים, ועוד שהענין מחובר למעלה באמרו וכל כפש אשר תאכל, ואחר שלפניו אמר ואיש איש מבני ישראל ויין הגר גר תושב, ת"ל אורח מה אורח בן ברית אף גר בן ברית, והי' עולה על דעתם לומר בן לפי שלא נאמר הגר בתוככם, מה חזק לדברנו (לעיל ט"ז ד"ט): (טו) יכבם, בגדיו: ונשא עונו, אם יאכל קדש או יכנס למקדש חייב כרת על טומאה זו ככל שאר הטומאות, ואמרנו רבותיו על ראיית גופו בכרת, ועל כנוס בגדיו במלקות: עונו, פרשנוהו (לעיל ט"ז כ"א), לפי שאין עברה זו דומה לבא על הערוה או לאוכל איסור שיגרו תקפו, שהן החטאים שדרכי יצר הרע, וזו אי אפשר שלא יקבל במחשבתו בקדש ובמקדש, לכן נקראת עון, וכן פרשנו, (לעיל ה' י"ז):

תרגום אשכנזי

אחרי מות יח

אייער גאטט (בעפעהלע אייך דיזען): (ג) איהר ואללט ניכט זא טחון, וויא אים לאנדע מצרים געשיהט, ווא איהר געוואהנט האכט: אייך ניכט זא, וויא אים לאנדע כנען געשיהט, וואהין איך אייך פיהרען ווערדע: נאך אהרען געזעסן ואללט איהר ניכט

אלהיכם: ג כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובהקתיים לא תלכו

דש"י

תרגום אונקלוס

מלכותי מעתה קבלו גורתי. ר' אומר גלו וידוע לפניו סופן לנתק בערות בימי עורא (עורא ט') לפיכך בא עליהם בגזרה אני ה' אלהיכם דעו מי גוזר עליכם דייך לפרע ונאמן לשלם שכר: כמעשה ארץ מצרים מניד שמעיהם של מצרים ושל כנעניים מקולקלי מכל האומות ואותו מקום שיטבו בישראל מקולקל מן הכל: אשר אני מביא אתכם שמה מניד שאותן עממין שכבשו ישראל מקולקלי יותר מכולם: ובחוקותיה לא תלכו. מה הניח הכתוב שלא חמר לאו נישכות שלהן דברים החקוקים להם כגון טרטיאות ואיכטידאות

אלהכון: (ג) בעזבדי עמא דארעא דמצרים די וכתתון בה לא תעבדון ובעזבדי עמא דארעא דכנען די אנא טעילו ותכון לתסון לא תעבדון ובגיטוסיהון לא תהכון

באור

יח (ב) אני ה' אלהיכם, אני המצוה, הוא ה' המצוי המתייב הנשגב משקול דעת כל הנמצאים, שהייתי לכם לאהים בייחוד, כי הדלתי אתכם מכל העמים להיות לי לשמור משפטי וחקתי לא הודעתים לכל גוי, ועליכם לקבל, כי החקים האלה יוצאים מפי שחקתי חקים לשמים ולארץ, וחקתי תורת האדם, ואני שחקתי לכם החקים שנתנוכם, כי רובי העריות חקי עלין הם, חין לדעת כודם, ואין לבקש טעמם אלא אני ה' אלהיכם הנוראותם אין להרהר אחריהם: (ג) כמעשה ארץ מצרים, מלת מעשה טופל על כלל מעשה מצרים, לא על חקי המדינה שגורו עליהן מלכי הארץ ואופטיה, והיו מעשה אכשן מצרים מקולקלים מאד יותר משאר אומות, הולכים אחרי ההכל ועושים רעות שאינן מפורשים בתורה באזהרות מיוחדות, כי לא חסר כל מה שעשו המצריים, שהרי נשאו נשים והולידו בנים, ונס צתים ונטעו גנות, ואלה לא חסר הכתוב לישראל, לפי שאינן מעשה מצרים בייחוד, ולא מעשה ארץ כנען לבדן, אלא מעשה כל בני אדם, ובת"כ אמרו יטול לא יבנו בנינים ולא יעשו נטיעות כמותם, ת"ל ובחוקותיהם לא תלכו לא אמרתי אלא בחקים החקוקים להם ולאבותיהם ולאבות אבותיהם, ומה היו עושים האים נושא לאיש וכו': ישבתם בה, לא שאני מרחיק אתכם מהבלי מצרים וכנען לבד, ושמתם לכם ללמוד ולעשות הכלי שאר העמים, אלא לכן אני מזהיר מצרים לפי שאנתם בה והורגלתם כמעשיהם, ולכן אני מוכיח כנען, לפי שאני מביא אתכם שמה שלא תלמדו לעשות כמעשיהם: ובחקותיהם לא תלכו, מלת חק בארטיה, וכן בחוקותיהם הנאמר כאן, דברים שחקקו מדור דור במצרים איך יעבדו לאהיהם, וחקי המשפט שנתנו להם שכל יושבי המדינה חייבין ללכת בהם, אתם לא תלכו בחקות הללו אפי"ו לבכם לשמים, כגון חס חקקו להם שהמתכלל לשקן זלגש בגד אדום, או ירוק, או עשוי בתמונה ידועה, לא תחוקקו לכם כחוק הזה לשמים, ובת"כ אמרו ובחוקותיהם לא תלכו, וכי מה הניח הכתוב שלא

אחרי מות ית

תלכו: ד את משפטי תעשו
ואת חקתי תשמרו ללכת בהם
אני יהוה אלהיכם: ושמרתם
את חקתי ואת משפטי אשר
יעשה אתם האדם וחי בהם
אני

תרגום אשכנזי קנו

נכט וואנדערל: (ד) מיינע
רעכטע זאלט איהר איוו-
איבען, אונד מיינע נעעטצע
זאלט איהר בעאכאטען,
דערנאך אייערן לעבענו-
וואנדעל איינצורייכטען: איד
בין דער עוויגע אייער נאכט!
(ה) בעאכאטעט מיינע גע-
ועטצע אונד מיינע רעכטע,
דורך דיא דער מענטש, ווען
ער ויא אוואיכט, עוויגע לעבען ערהאלט:
איד

תרגום אונקלוס

תהבון: (ד) ית דיני תעברון ית
קמי תשרון לטיחך בהון אנא ית
אלהבון: (ה) ותשרון ית קמי ית
דינידי יעבר ותהון אנשא ויחי בהון
בחיי

רשי

ואלעדיות ר' מאיר אומר אלו שרבי האמרי
שמו חכמים: (ד) את משפטי תעשו אלו
דברים האמורים בתורה במשפט אלו לא
נאמרו היו כדאי לומר: ואת חקתי תשמרו
דברים שהן גורת אמלך אינר הכע מציב עליה
למה לנו לומרן ואמת העול מציבן עליהן
כגון אכילת חזיר ולבישת שטטט ועהרת מי
קטאת לכך נאמר אס' ה' גורתי עליכם חי אתה
אל תפטר בהם: אל תפטר מתוכם
חכמת האומות: (ה) ושמרתם את חוקי וגו' לרבות אשר דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב
בהם. ד"א ליתן שמיר ועשייה לחוקים ושעירה ועשייה למשפטי, לפי שלא ניתן אלא עשייה
למשפטים ושעירה לחקים: ופי בהם' למה' ב' אס' תאמר לעולם
הוא

באור

אלא אמרו והלא כבר נאמר לא ימלא כף מעביר בני וכו' וגו' לא שלא תלכו בניאומות שלהם
דבריו' הסקוקין להם (כלו' הניעושות ששו חוק לכל יושבי ארצם שילכו בהם) כגון תיאטראו'
וקרקסאות, והם מיני חוק יודועים, שיעשו כיוס אידם לכבוד עבדיהם, וכל אה לא תלכו
בהם ואכילו לשמים, וזה כדכרכו: (ד) את משפטי תעשו, כל משפט בניו על יסודות
קבועות, ויש משפטים בכל מדונה, אבל יסודות המשפט מקילקלין, אבל משפטי השם יסודות
דרכי הדק, ועל פיהן חכין משפטיו, על זה כתוב בנדק משפט עמיתך (ל' ז' ט' ו') וכו' וכו'
שאפרט בעו' ה', ואמר משפטי ה' אעת נדקו יתרו (תהלים י' ט' י'), עליהן כתיבן כל הדיכין
והעונשין שנתורה וכן כל משפטי בני אדם, מה משפט העבד ומשפט האמה ומשפטי הכוקין
וקרובות, ועל דרך כלל בכל מעשה שיש לשפוט עליו כדת מה לעשות, תעשו כמשפטי, מה
משפטי אני בדבר דבר הוא משפט נדק, וכן תעשו, וזה כנגד מעשה ארן עבדים וכנען,
שהיו משפטים על מעשיהם וטוהנים בהם כפי העולה על רוחם: ואת חקתי, חקי הדק שיה
עליהן חק"ה לכל ישראל, כש חקת שבת ומעדי' ועטו ית"כ ומילה וכדומה לתן, הכל כמיעדו
ונקב ידוע, תשמרו כלבבכם ללכת בהם, כי חקים ומשפטים כוללים כל עשות התורה
וכאמרו ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים נדיקים ככל התורה הזאת (דברים ד' ט'), וכלם
נדיקים: אני ה' אלהיכם, דעו מי המורה, אנו ה' אלהיכם, וכשו שפרשנו: (ה) ושמרתם
את חקתי ואת משפטי, למעלה אמר עשייה אבל משפט, ושעירה לחקים, ועכשו טוס
שמירה על שתייהן ועשייה על שתייהן, כיה השעירה היא כלל, כפי ואכיו אמר את הדבר (בראשי'
ל' ז' י' א'), וזהו התלמוד ונתינת הדברים על לב שעליהן אמר והיו הדברים האלה אשר אנכי
אמך היום על לבנך (דברים ו' ו'), ועל ידי כן יענה הלב ויקל לו לעשות כחלמודו, כי לא
העדרה

תרגום אשכנזי

אחרי מות יח

אני יהוה: שיש ו איש איש
אל כל אשר בשרו לא
תקרבו לגלות ערוה אני

אך דער עויגע (פערויכרע)
דינעו! (1) ניאמאנד זאל
איינער בלוטופער וואנדטען
פערואן, אדערע בלאסן
אויפערעקען, זיך נאהען:
אך
רש"י

תרגום אונקלוס

בחי עלטא אגא: (1) גבר גבר
לכל קריב בשריה לא תקרבו לגלאח
עריא אגא

היה והלא סוכו הוא ית: אני ה' כאמן
לאלם שכר: (1) לא תקרבו: להזיה הנקבה
כוכר לכך כאמר ל' רבים: אני ה' כאמן
לאלם שכר: (1) ערות אביך י' זו אשת
אביך או אינו אלא כמשמש כאמר
כאן ערות אביך ונאמר ל' ז' ערות אבי
גלה מה להלן אשת אבי אף כאן אשת אבי

וערות

באור

המדרש עיקר לא המעש' והיו שאמר אשר יעשה אותן האדם וחי נבהם, ונת' כ' תשמרו זו המצוה
ללכת בהם זה המעשה, האדם, נשמת האדם עולה למעלה, והגוף ימשיכו למטה, ואם
יסר מכל עניני הגוף כעליונים ימות בעה"ז, ואם יבהג כבהמות בלי דעת יכרות נפשו מחוץ
החיים העליונים, ועל ידי החקים והמשפטים הללו יוכל לפלס אורחותיו בחכמה, ויקח
בעה"ז ובעה"ב, וחי אשר יעשה אותם האדם וחי נבהם, ואונקלוס ז"ל תרגם וחי נבהם, ויקח
בהן לעלמא דחתי, מסכים למה שפרשט, וכמו ששנינו (אבות פ"ו) גדולה תורה שהיא טומאת
חיים לעושה בעה"ז ובעה"ב, ובארטא בפרושט שם: אני ה', אשר מאתי הכל, לי אלה
לומר שהחיים קאורים עם משפטי ומקתי: (1) איש איש, אמרו רבותינו שהוא כלל, ערות
אביך וערות אביך וגו' פרט, כלל ופרט אין בכלל לא מה שיש בפרט, כלומר לא כמסר הדברי
לשקול הדעת לאסור עוד אחרות שאינן מפורשים בפרשה מוכח ק"ו ובגמרא, אין לך לא מה
שנפרט, ומביא שם משלים איך הייתי דן מסברא להרבנות ערוות, אבל לפי שהוא מדה בתורה
כלל ופרט אין בכלל לא מה שנפרט, ידענו שאין להוסיף גם אחת על המפורש בכתוב, ולכן
כתבה תורה הכלל והפרט, יש מן הערוות שהן שאר בשרו כמו האם והאחות והבת וכוונתו, ויש
מהן שאינן שאר בשרו רק אסורות בעבור בעליהן שהן שאר בשרו כמו כלתו ואשת אחיו, ויש מהן
שאסורות בעבור שהנקבות שאר זו לזו כמו אשה ובתה ושתי אחיות, ועל כן אמר בכלל זה איש
איש לא כל שאר בשרו לא תקרבו וגו', ואחריו בא הפרט ללמדנו איזו מכל מין הן שאר, ואין
בכלל לא מה שנפרט כמו שאמרנו. ויש מן הערוות שאין שאר בשרו נד, כמו אשת איש ונדח
זכר ובהמה, ואינו בכלל איש איש א כל שאר בשרו, לפי שלא הוצרכו למדת כלל ופרט, שאין
להוסיף עליהן במדת ק"ו ומשקול הדעת כמו בערוות שאר בשר: שאר בשרו, לדעתי מלת
שאר נגזר מן שארית, והעם האדם לעצמו כמו העיקר, ובני משפחתו שהם מעצמו ובשרו,
שארית בשרו הם, שנתהו כלם מנשר אחד, וכן לדעתי פי' הגם לחם יאכלת את חם יכין שאר
לעמו, שאיננו טעם כפול, לא הלחם עיקר, וכל הסעודה שאר, כי הנשר והלחם ושאר
המאכלים שארית הסעודה הם: תקרבו, כתיב לשכיבה, וכן ואקרבו א הכניאה (ישע' ח'
ג'), וקרבו למלת א תגשו א אשה (שמות י"ט ט'), קן פי' ראב"ע ז"ל, וככוו הוא, לא לפי
שאמר לא תקרבו לגלות ערוה, למדו חכמים שזהיר גם על קריבה הכניאה לידי גלוי ערוה,
והיא שכיבה בקרוב בשר, פי' תקרבו הכל במשמע: ערוה, שרשו ערה, ובפי' ערות האין
באדם לראות (בראשית נ"ב י"ב), פי' רש"י ז"ל לגלוי הארץ, מהיכן היא בוחה להכנס, כמו
את מקורה הערה, וכמו ערוס וערוה (יחזקאל ט"ו ז'), וכן כל ערוה שנמקרא לשון גלוי, ואין
דעתו ל' שכל גזרות השרש הוא לשון גלוי, שהקו קמתן לשון שפיכה, כמו ותער כדה (בראש'
כ"ד

אחרי מות יה

תרגום אשכנזי קנו

יהוה : ס : ערות אביך
וערות אבך לא תגלה אבך
הוא לא תגלה ערותה : ס
ח ערות אשת אביך לא תגלה
ערו

אין דער עויגע (פערטיגע
דינעו) ! (ז) דוא זאללוט דיא
בלאסע דיינעו פאטערן (דאז
היסט), דיא בלאסע דיינער
מוטטער ניכט אויפדעקען :
זיא איזט דיינע מוטטער ,
דוא זאללוט איהרע בלאסע
ניכט אויפדעקען : (ס) דוא
זיא איזט דיינע מוטטער ניכט
אויפדעקען : עו

תרגום אונקלוס

רש"י

ו: (ז) ערות אבך וערות אבך לא
תגלי אבך היא לא תגלי עריותה:
(ח) ערות אשת אבך לא תגלי
ערו

באור

ד"ר), ויערו את הארון (ד"ה ב' ד' י"א), אבל גם דבר ערוה בכל המקרא לדעתו לשון
גלוי, אבל לא ידעתי איך נוסף על אותו המקום המוסבה לשון גלוי? ועוד הכתוב אומר לגלות
ערוה? אבל דא"כ ע"ל אמר ערוה דבר מנונה, נמשך כדרך להחכות, ועל ערות הארץ פי'
בעבור היות המנהג להסתיר הערוה שהוא דבר מנונה על כן אמר על דרך משל, או בעבור
היות הערוה נסתרת כך את באים לראות סוד הארץ, ולדבריו אין ערוה גלוי לא שם דבר לאותו
המקום, ולדעתי כל לשון ערה וערוה הוראתן זיה, וכלם ל' שפיכה, ולכן האיברים שבאדם
שאין משמשים רק למשכך, שהן הנקבים התחתונים שבאיש ואשה נקראים ערוה, ואין דומים
לנקבי הבה והאף והאוזן, שנעושים באדם לתשמישים אחרים, לאכול ולשתות ולדבר, ולשאוף
רוח ולהריח ולשמע, אבל התחתונים שאינם לא למשכך, נקראים ערוה על שם תשמישן, ולפי
שם שתי מקומות לתשמיש זה, כשאמרה תורה לא תקרבו לגלות ערוה, מזהיר על כדרכה
ועל שלא כדרכה, ומלת ערוה על כל אשת מהן, כמו שקבלו רבותינו ז"ל, ואם תפקפק לומר
שמה הכתוב מדבר לבד בכדרכה, כבר סמכנוהו רז"ל עוד למקרא לא תשכב משכב אשה וכמו
שארנו שם, ועוד אפשר בעו"ה (לקמן ד' י"ט): אני ה', המנוה זאת: (ז) ערות אבך,
יש מרובותיו אומרים כמשמעו, וכן ערות אחי אבך שיתחייב באונג שמים, ויש אומרים ערות
אבך ענינו אשת אבך, וכן פי' רש"י ז"ל ערות אבך זו אשת אבך, או אינו לא כמשמעו נאמר
כאן ערות אבך וכאמר להלן ערות אביו גלה, מה להלן אשת אביו אף כאן ערות אביו, וערות
אשת אבך לא תגלה לרבות לאחר ניות אביו, ואמר רמב"ן ז"ל שזה נאמת כפי משמעות
הכתוב, ויפה דבר שכוונתו יש בפרשה, שתלה הפרשה בצעלה כמו ערות אבך היא, ערות
אבך היא, וכל שכן שמצוי כן על אשת אביו ערות אביו גלה, אבל כפי הפשט יראה שיקרא
הכתוב הוא להזהיר על משכב האם, וגם ערות אבך על האם, חזר אב ואם, לפי שאין בכל
העריות הנשואות שפוגם בביאתו לפני שאריו כי אם זו לבד, כי אשת האב ואשת דודו וכלתו
ואשת האם, אינן שאריו, לבד משכב אם שהיא והוא שאריו, ואם אשת אחיו ואשת דודו אסור
בעבור ערות האב והדוד, כל שכן משכב האם שאלכך שהוא ערוה נוסף עוד שהיא ערות אביו,
ולפי שהאזהרה על האם, חזר ופירש אמך היא לא תגלה ערותה, ורמב"ן ז"ל פי' ג"כ כפי פשט
זה קרוב לדבריו, ואין לנו לומר ערות אבך על הנקבה השוכנת עם אביה, וערות אמך על
הזכר הנא על אש, ואם כן יהיה איסור הנת מפורטת בתורה, מכלל ערות אבך, שנאמרה
על שתיהן כמו כל האזהרות הללו, שהרי בכל הפרשה תלה האזהרה בזכרים והנקבות בכלל
הנפשות השמות, ולמה כאן יכתוב האזהרה על הנקבה: (ח) אשת אבך, שאינה אש:
ערות אבך הוא, כמו שמפורש ואש אשר ישכב את אשת אביו ערות אביו גלה (לקמן ד' י"א):
ערו

איש
לא
אני
יהוה
כה
גבר
לגלגל
אח
ו
המשנה
היא, ואם
פשוט מאור
דמיון
והוא
אין טענת
לי כאש
ערוה
כדבר
דן לא שיה
היה בתורה
ויש, ולכן
יוצא, ויש
אין
לזה שיש
אר, ואין
איש ונדס
רט, שאין
עתי מלת
ובצדו,
יבין שאר
פשוט ושא
(ישע"ח)
לא לפי
לפי ערוה,
עיות הארץ
כש, כש
גלוי, ואין
(בראש)
כ"ד

תרגום אשכנזי

אחרי מות יה

עֲרוֹת אֲבוֹתָי הָיוּ: ס ט עֲרוֹת
אֲחוֹתַי בְּתֵּי אֲבוֹתָי אוֹ בְּתֵּי אֲמִי
מוֹלַדֵּת בֵּית אוֹ מוֹלַדֵּת חוּץ
לֵא

עו איזט צוגלייך דיא בלאַסע
דיינעו פֿאַטערן : (ט) דיא
בלאַסע דיינער שוועזטער ,
זיג זייג דיינעו פֿאַטערן
אַדער דיינער מוטטער
טאַכטער , אים רזויזע גע-

באַהרען , אַדער אויסער דעם הויזע געבאַהרען : איהרע

תרגום אונקלוס

רש"י

עֲרִיתָא דְאָבוֹתָי הָיוּ : (ט) עֲרִית
אֲחֻתַי בְּתֵּי אֲבוֹתָי אוֹ בְּתֵּי אֲמִי
מִן אֲבוֹתָי מִן אֲחֻתָי אוֹ מִן
אֲמִי מִן גְּבֵר אֲחֵרָא
לֵא

(ט) בת אביך . אף בת אנוסה במשמע :
מולדת בית או מולדת חוץ : בין שאומרים
ט אביך קיים את אמה בין שאומרים לו
הוצא את אמה כגון ממורת או נתיכה :
ערות

באור

(ט) ערות אחותך בת אביך , אף בת אנוסה במשמע : מולדת בית או מולדת חוץ, פשוט
כך נראה בעיני לפי פשוטו, מפי רש"י ז"ל, ואינו מבין טעמו, בין יתרגם בית פנויה שישבת
בבית אביה, וחוץ כשאה, כמו ושלמים בנות שלח החונה (שופטים י"ב ט'), ובין שיתרגם
חוץ פנויה, שאין לה בית, מה ההבדל ביניהן? ומה טעם למלת מולדת, וראש"י פי' מולדת
בית שגולדה בארוסין וקדושין, ומולדת חוץ, חוץ מהמנהג, ואין המליצה מתיישבת כפי זה,
ועוד אחותך בת אביך הכל במשמע גם האנוסה וכמו שאמרנו, והגבון כפי הפשט הוא דעת
חכמים שאמרו שאפילו גולדה אחותו מקייבי כריתות וכל שכן מקייבי לאוין אחותו היא, והרי
אחותו ממורת או נתיכה ואם בא עליה קייב כרת כעל אחות כשרה, וכירשו בין שאומרים לו
לאביך קיים בין שאומרים לו הוצא אחותך היא, ויהיה פי' מולדת בית, היגולה מאס היוצאת
ביתה, ומולדת חוץ, יגולה מאס שזריכה לבאת חוץ מבית בעלה, וכן פי' רש"י ז"ל והוסף
כגון ממורת או נתיכה, כלומר גם אם האחות ממורת שגולדה מאחת מקייבי כריתות, או שהיא
בת נתין, שאין אביה משרא אחותו היא, וכן פי' דבריו רא"מ ז"ל, ואולי לשנת חכמים ע'
לפרש עוד מולדת כמו מארצך ועומולדתך ומבית אביך (בראש' י"ב א'), וראיתי באחד מולדת
(אסתר ט' ו'), שהוכתו פרושו על ס' בראשית שהן על המשפחה, וכן מולדת בית, שאמה
ממשפחה הראויה לבית זה, או שאמה מולדת חוץ, ממשפחה זרה לבית זו, כגון קייבי כריתות
ולאוין, אבל אונקלוס תרגום דילידא ען אבך ען אחא אחרי או מן אשך מגבר אחרן, ואם
כדבריו יהיה ללא טורח, כי אחותך בת אביך או בת אשך אין לו פתרון כי אם על דרך זה',
ולרמב"ן עוד פשט אחר, ומסוף דבריו נראה שלא ישר גם בשינוי ולא אחרך [א"ה], מדברי
אונקלוס המתרגם נראה שהוא מפרש מולדת על הבת, לא על האם, ומבאט שנקראו הנשים
מולדת, כמו ומולדתך אשר הולדת (בראשית מ"ח ו'). וכן משמע דעת בעל הטעמים, ולפי
ישרו בעיני דברי הראש"י ז"ל, מולדת בית, שגולדה לאביו או לאש על משפט בית ישראל ע'
ארוסין וקדושין, ולפי בית שגולדה מאשה היוצאת עס בעלה בנות כמשפט, ומולדת חוץ
שמש אביו אשה או שנתפסה אש עתים אחר, ושכב עמה, ועלה על הדעת שאין לחוש לשאר
הנא מן הזנים, שהוא הסקר, לכך הוצרך להזהיר עליו, ודבר דאף בת אנוסה במשמע
הוא מדרש חכמים, ואין להקשות שמוט על דרך הפשט, וגם חז"ל אמרו שאין האנוסין מכלל
העבדות לפי שאינן אחר (יבמות כ"ז ע"א), ואין ח"כ בת אנוסה במשמע לולי מדרש חז"ל :
ערוחן, ערות כל אחת מהן : (י) ערות בת כתר, ולא זכר הבת, מלבד שהיא אסורה כל'
מנת נתי שבאה מקם הבת, לא גם לבתי מאשתי לפי הפשט מקרא שאינו נרדף הוא, שהרי
לפירו

לא תגלה ערותו: ס י ערות
בת בנה או בת בתה לא תגלה
ערוהו פי ערוהו הנה: ס
וא ערות בת אשת אביה
מולדת אביה אחותה הוא לא

איהרע בלאסע זאללוט דוא
ניכט אויפדעקען: (י) דיא
בלאסע דיינר זאָהנוטאָכטער
אָדער טאָכטערטאָכטער
זאללוט דוא ניכט אויפדעקן:
דען זייה זינר דיינע אייגענע
בלאסע: (יא) דיא בלאסע
דיינר שטיפמוטטערטאָכטער,
דיא פאָן דיינעם פאָטער ער
תגלה
זיינט, אונר אלוף דיינע שוועטער איזט:
איהרע

תרגום אונקלוס

לא תגלי ערותהו: (י) ערות בת
בנה או בת בתה לא תגלי ערותהו
ארי ערותהו אנון: (יא) ערות בת אתת
אבנה דילידא טו אבנה אסתה היא
תגלי לא

רש"י

(י) ערות בת בכך וגו' בנתו מאטסתו הכתר
מדבר ובתו ובת בתו מאטתו אטו למדין מערות
אשה ובתה שכלמר בתן לא תגלה בין שהיא ממנו
ובין שהיא מאיש אחר: ערות בת בכך ק"ו
לכתך חלף לפי שאין מזהירין מן הדין למדוה
מג"ש במסכת יבמות: (יא) ערות בת אשת
אביך למד שאינו קני' על אחותו משפחה
ונכרית

באור

לכינוי אחר ערות אשה ובתה לא תגלה, א"כ כל שוכב עם בתו גלה פרות אשה ובתה לא שאל
בת בכך ובת בתך, לפי שלהלן את בת נכה ואת בת בתה לא תקח מדבר באשתו מן הכאוף,
הכתוב הזה מדבר איך שיהיה, אפילו אם אשה והוליד בת או בן, אסור בנתו ובבת בתו ובבת
בנו, אבל על בתו מאטסתו אין לנו מקרא מפורש, אם לא שנאה בק"ו מבת בתו, וכמ"ש
בגמ' גלויי מלתא בעלמא הוא, ורבא אמר שאל מגו"ש הנה הנה זמה ומה, ועוד אפרש:
ערוהו, ערות כל אשת מהן: ערוהו הנה, אפשר שהוא ג"כ טעם למה השמיט הבת, שלא
וזכר רק אותן שהן ערוה לו ולא לאביו, אבל בתו גם ערות אביו היא שהיא בת בנו, אבל בת
בנו ובת בתו אינן אסורין לאביו מן התורה לא שניות מדברי סופרים, וכמו שאמרו כלל ופרט
אין בכלל לא מה שנספרט: (יא) ערות בת אשת אביך, שהיא מולדת אביך אסותך היא,
אבל בת אשת אביך שאינה מולדת אביך, כגון שנשא אביו אשה והיתה לה בת מאיש אחר עותר
לכנו, שאינה מולדת אביו לא בתו ולא משפחתו, וכשנשא אותה איט פוגע באביו בעל אמה
כלל, ולדעת חכמים (יבמות דף ד"ב ע"א) בא הכתוב הזה לחייבו על אחותו מן הכאוף בשני
לזוין, מאוס ערות אסותך בת אביך, ומאוס ערות בת אשת אביך, אבל אחותו מן הכאוף
שאינה אשת אביו, אינו חייב לא אשת, וכן פסק רמב"ם ז"ל, ולפי שהיא האחות בת האב
האמורה למעלה, לא כזכרה עוד בפרשת קדושים, וכמו שיתבאר גם בעו"ה: אשת אביך,
למד שאינו חייב על אחותו משפחה ונכרית, לכך כאמר בת אשת אביך, בראייה לקדושין, ל'
רש"י ז"ל, ואפילו לחכמים שאמרו שאל הכתוב לחייבו שמים על אחותו מן הכאוף, ועדים
שעל אחותו משפחה ונכרית אינו חייב, כמו שלמדוהו מן האשה וילדיה תהיה לאדוניה, גם
כפי הפסע הוא למד מן מולדת אביך, שמלת מולדת על המשפחה כמ"ש (פסוק ט'), שזריכה
הבת להיות משפחת אביו, ולא חייב עליה מאוס אחותו, אבל בתו הטלדת לו משפחה ונכרית,
אין הבת משפחת אביו, שכן הבא משפחה ונכרית אינן קרוי בכך וכן בתך, ומה שהוסיף
רש"י ז"ל לומר בראייה לקדושין הוא להבדילה מחייבי כריתות, שאין קדושי אביו תופסים בו,
וחייב על מולדת חק כנ"ל (פסוק ט') לפי שחייבי כריתות ראויין לקדושי אסרים, אבל משפחה
ונכרית

תגלה ערותה : ס י ערות
 אחות אביך לא תגלה שאר
 אביך הוא : ס י ערות אחות
 אביך לא תגלה כי שאר אביך
 הוא : ס י ערות אחי אביך
 לא תגלה אר אשתו לא תקרב
 דתה הוא : ס טו ערות

איהרע בלאסע זאללוט דוא
 ניכט אויפדעקען : (יב) דיה
 בלאסע דיינר פאטרושוועזטר
 זאללוט דוא ניכט אויפדעקען :
 דיה איזט איינע בלוטופער
 וואנדטע דיינעו פאטער :
 (יג) דוא בלאסע דיינער
 מוטטערשוועזטער זאללוט
 דוא ניכט אויפדעקען : דען
 דא איזט איינע בלוטופער
 וואנדטע דיינער מוטטער :
 (יד) דיה בלאסע דיינעו
 פאטערזברודער זאללוט דוא

כדתך
 ניכט אויפדעקען : דוא זאללוט נעמליך זיינער פרויא ניכט בייאואואהנען , זיא אויז
 דיינע טאנטע : (טו) דוא בלאסע דיינער

תרגום אונקלוס רש"י
 תגלי עריתה : (יב) ערית אתת אביך
 לא תגלי קריתת אביך היא : (יג) ערית
 אתת אביך לא תגלי ארי קריתת אביך
 היא : (יד) ערית אח אביך לא תגלי לאתתיה לא תקרב אתת אח אביך היא :
 (טו) ערית
 כלתך

באור

ובכרית אינן ראויין לקדושין כלל , וכן אמרו בגמרא (יבמות ד' ג' ע"א) : (יב) אחות אביך
 בין מן האב בין מן האם : (יג) אב , בין מן האב בין מן האם , ויתבאר עוד (פרשה ד' י"ט) :
 (יד) ערוה אחי אביך לא תגלה , אחי אביו מן האב , אבל אשת אחי אביו מן האם , ואשת
 אחי אביו בין מן האב בין מן האם , אינן לא שניות מדברי סופרים , וכבר פירשנו (פסוק ו')
 שלדעת יש מרבנותיו בא לחייבו שמים מאוס וזכר ומאוס אחי אביו , ועל דרך הפשט יראה לי ,
 לפי שמאין ואילך מונה עריות שאינן שאר בשר כמו שפירשנו למעלה (פסוק ו') , ואעפ"כ נחשב
 לו כשאריו לפי שנאמרות לשאריו הקרוב לו , ודומה כשוכב עם בעליהן שהן שאר בשר , הוכיח
 כן בפסוק הראשון ואמר ערות אחי אביך לא תגלה , ופירש הכונה , א' אשתו לא תקרב , אס
 תקרב אליה יחשב לך כנגלה ערות אחי אב , וכמו שפי' רש"י ו' ע' עריות אחי אביך לא תגלה ומתו
 ערותו א' אשתו לא תקרב , והדבר ברור : דרדך הוא , והוא דודך , והיה חשונה כמותו
 וכדודתך היא וכמו שאמרנו , וכפי' ראב"ע ו' ל' דודתך היא , חשונה היא כדודתך , אבל מה
 שכתב עוד והנה מה יעשו הסומכים במנות על התור' לנדה כי לא אסר הכתוב אשת אחי האם ,
 ולא אסר האב ולא אסר האם , על כן אכתבו בריבוי לקבלה , אסר כוננו שולי הקבלה היט
 מתירים אותן לגמרי וגורו עליהן בקבלה משום שניות , יפה דבר , אבל אסר דעתו שהן אסורות
 מן התורה כעריות האסורות בפירש , דברי שגגה הן , כי אין ערוה של תורה אלא המפרש
 בפירש , וכן דעת מעתיקי התורה אין חולק על זה , ומסוף דבריו הכריחו להאשים אותו ,
 שאמר ויתכן שלא הוכיח אשת אחי האם כי נלמוד מאשת אחי האב והוכיחה בפירש קדושים ,
 גם הנכרות שלא הוכיחם , הכתוב דבר על ההוה , ראינו שלדעתו כלן עריות הם , ואין זה

אמת

אחרי מות יה

בלתך לא תגלה אשת בנך
הוא לא תגלה ערותה : ס
ערוה אשת אחיך לא תגלה
ערוה אחיך הוא : ס
אשה ובתה לא תגלה ארתי

בת

איינער פרויא אונד איהרער טאכטער זאללוט דוא ניכט אויפדעקען : דוא זאללוט איהרעו זאָהנעו אָדער איהרער

תרגום אונקלוס

בלתך לא תגלי אתת ברך היא לא
תגלי ערותה (טו) ערות אתת אחוד לא
תגלי ערותא דאחוד היא : (טו) ערות
אתתא וברתה לא תגליית בת

בת

באור

אמת, והקבלה שנשען עליו סותרת דבריו, גם אמרו שהזכירה בפרשת קדושים, אינו כן, שנאמר ואיש אשר ישכב את דודתו ערוה דודו גלה (לקמן ד' ד'), וזו אשת אחי אביו, והכתוב סוף על המפורש בפרשה זו, ואומר אינו יד אעו תלמוד שאינו הגון שלט נפי' החכם הזה, וכתב דברי בורות הללו: (טו) ערוה בלתך, שרשו כלל, שענינו הכללות, כמו כלילת יופי (אשה ב' ט"ו), כליל תקטר (לעיל ו' ט"ז), וזוה הענין כלל ופרט, ואמר רד"ק ז"ל בס' הפרשים כלה קאוריה (ירמי' ב' ל"ב), האשה בימי חופתה כל יופיה וכל תכשיטה או הם ונקראת אפי"ו אחר החפה כלה לחמיה ולחמותה, ערוה בלתך, כלתו אשת פנחס (שמואל א' ד' ט'), כמו שנקרא חתן כל ימיו לחמיו ולחמותו, ע"י חפתו שהיה חתן באמת, ולא ידעתי טעמו למה יקרא החתן כן תמיד, אף כי הכלה בעבור כלילת יופיה בימי חופתה, ולדעתי הן טובה בית אביו אחריו להעמיד המשפחה, והננין ע"י האשה, נקראת גם היא כלה שהיא מערבנא שתי המשפחות ולכן גם הוא נקרא כן תמיד: אשה בנך הוא, אעפ"י שאינה שאר אשת בנך היא, וערוה בנך אתה מגלה, כמו שפרשנו (פסוק י"ד), ורבותי למדו לא אמרתי לא בשם לבנך אישות בה, פרט לאטוסה ושפחה וכברית, וגם ללמוד טעם מזה שאמר ערוה בלתך, להוכיח לו, שאין בכלל כלה המשכללת הבית, לא הנשואה כדת משה וישראל, ועם זה הותרה תמיהת הרא"ש ז"ל: (טו) ערוה אשת אביך לא הגלה, ואם איננה שאר ערוה אחיך היא, וכמו שפרשנו (פסוק י"ד), ובין מן האב בין מן האם, כמו אחותו שאסורה מן האב בין מן האם, לא כאשת דודו שאינה לא בחזרו מן האב, ובגמרא' (יבמות דף כ"ה) ליתיה מן ערוה אחי גלה (לקמן ד' כ"ח), ועוד אפרש בעו"ה (סס): (טו) ערוה אשה ובתה, פי' רש"י ז"ל לא אסר הכתוב לא ע"י נשואי הראשונה, לכך נאמר לא תקח ל' קיסה, וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ואת אמה לשון קיסה, אבל אנס אשה מותר לישא בתה, וכן נאמר זה (פסוק י'): אשה ובתה, אס נשא אשה, אסור בתה, ואם נשא הבת

(3)

תרגום אשכנזי קנט

דיינער שוויגערטאכטער זאללוט דוא ניכט אויפדעקען: זיא איזט דיה פרויא דיינעו זאָהנעו, איהרע בלאַסע זאללוט דוא ניכט אויפדעקען: (טו) דיא בלאַסע דיינר ברודערפֿרויען זאללוט דוא ניכט אויפדעקען: עו איזט דיא בלאַסע דיינעו ברודער: (י) דיא בלאַסע ברודער: דוא אויפדעקען: דוא זאללוט טאכטער

רש"י

(טו) אשת בנך היא. לא אמרתי אלא בשם לבנך אישות בה פרט לאטוס' ושפחה וכברית: (יז) ערוה אשה ובתה. לא אסר הכתוב לא על ידי נשואי הראשון' לכך נאמר לא תקח ל' קיס' וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ואת אמה ל' קיסה אבל אנס אשה מותר לישא בתה: שארה

תרגום אשכנזי

אחרי מות יח

טאָכטער טאָכטער ניכט
נעהמען, זייהרע בלאָסע
אויף צודעקען, זייה זיגער
בלוטפער וואַנדשאַפּט, דאָז
וואַרע אונזוכט: (יח) דוּם
זאָללוט

בַּת־בְּנָה וְאֶת־בַּת־בָּתְּהָ לְיָחִיא
תִּקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ שְׂאֵרָהּ
הַנָּה זִמָּה הוּא: יח וְאִשָּׁה אֶל־
אחותה

רש"י

תרגום אונקלוס

שאר הנה קרובות זו לזו: זמה ענה
כתרגומי ענת חטאין שיגרך יוענך לחטוא:
חטאין היא: (יח) ואתתא עם אחתה

באור

אסור באמה שהיא חמותה, ולכן כאן הפסיק הטעם, ושב אסור בת בנה ובת בתה, ובפרשת
קדושי' אמר הפך ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, לפי שכלן במשמע שאם לקח אשה בכשואין
אסור לבוא על בתה ועל בת בנה ובת בתה, אבל ויתר לבוא לא חמתו בזמנו וחין בו כרת, פי'
להלן אשר יקח את אשה ואת אמה, לאסור חמותו ואסור שכלמדו שתייהן לא הונדך עוד שם לפתח
אסור מעלות בחמותו, שכלמדו מן המפורשים כאן, כמו שאסור בבת בן אשתו ובבת בתה, כן
אסור באם חמותו ובאם חמיו, ועוד יתבאר בעו' הפרשת קדושים: לא תקח, אם נשא האם,
שוב אין לקוחין בבת בנה ובבת בתה, שאין קדושי' תופסין בהן, ומה טעם אמר לא תקח,
ויתר תמה לשון רש"י ז"ל שהוכיח חמתו שלא חסרן הכתוב לא ע"י כשואי הראשונה, אולי ל' לא
תקח לגלות ערותה שתיים במשמע שלא יקח אחת עשה, ולא כ' יגלה ערות אמה שהיא חמותו,
או אם חמותו או אם חמיו, וכן אם נשא האם לא יגלה ערות הבת או בת בנה או בת בתה:
ערוחה, היא השניה האסורה עליו: שארה, כאן אין האסור בעבור שהן שאר בשרו, ולא
בעבור שהן ערות אחד מקרוביו, כמו אשת אחיו ואשת דודו, אבל אסורות בעבור שהן שאר
בשר זו לזו, ושאל תאמר הרי ויתר לישא אשה ודודתה שהן ג' כ שאר בשר, לכן הוסיף זמה
היא, בלא אסור מאוס זמה: זמה הוא, תרגם אנקלוס ענת חטאין היא, ופי' רש"י ז"ל שיגרך
יוענך לחטוא, ורמז'ן ז' לתמה ואמר לא ידעתי טעם לזה שכל העריות גם העברות האסורות
היכר יועט לחטוא, ויפה של, יהוא ז"ל פי' כי שם זמה נגזר מן כאשר זמם לעשות לחטוא
ומחשבה ההגונה יקראו זמה, ולזנות העשוי במחשבה בסתר יקרא זמה, וכאשר הוקשה עליו
שכל העריות הן זמה, הוסיף שבאשה ובתה ואמה, כששכב עם אחת שהיא אשתו יאסור
באחרת בעבור קרבתם ודמיונם ותהיה שכבת שניהם לו זמה, כענין בני תשורה שאמרו ז"ל,
ולכן אמר ערות אשה ובתה, ולא אמר ערות בת אשתך לא תגלה, ואמר ואיש אשר יקח את אשה
ואת אמה, ולא אמר ערות אם אשתך לא תגלה (כלומר להורות שגם משכב המותרת שהיא
אשתו זמה היא בעבור מחשבתו בשניה), ואם כדבריו יהיה כן גם בשתי אחיות, גם אין דקדוק
בכין, שגם זממה לרעה, כמו יתפשו בזממות או שבו (תהלים י' ב'), אין להם כל זממות
(שם ס' ד'), ואיש זממות ירשיע (משלי י"ב ב'), והכלל כל זממה הנזכרת סתם אבל האדם
היא לרעה, וכשהיא לשבח נסמך לו מלת תבונה דעת או תושיה, כמו נגזר תושיה וזממה (משלי
ג' ד'), לנגזר דעת וזממה (שם א' ד'), ואין זממה מחשבה פשוטה, לא עומק עיון והתגבר'
מחשבה על יתר מחשבות הלב, פעמים בענין טוב פעמים בענין רע, ולפי שאין ברעה תגבור'
והשתקפות מחשבות אדם יותר מזממות, הניחו עליהן שם זמה סתם, והתורה מעידה שמחשבת'
זמה ותגברות מאד במשכב אשה ובתה ואמה, כי השם כל יצר מחשבות מנין, כאמרו
כי הוא ידע יצרנו (תהלים ק"ג י"ד), ולכן נתן הטעם זמה היא, שעל ידי המשכב הזה הלב
מתעמת מאד, כי גוברת בו הזמה השטויה להכסא ב'ה, ועוד אפשר (לקמן ד' י"ד), ודקדוק
הרמז'ן ז"ל בלשון הכתובים אמת ועתיקים גם לדברנו, שבשכיבת המותרת תתגבר בזממה
הזמה

אחרי מות יח

אחתה לא תקח לצרר לגלות
ערותה עליה בחייה: יט ואל-
אשה בנדת טמאתה לא תקרב
לגלות ערותה: כ ואל-אשר

עמיתך

תרגום אשכנזי קס

ואל-לוט ניכט איינע פרויא
נעבען איהרער שוועטער
נעהמען: אייפעררוכט צו ער-
רעגען, נעבען איהר, אונד
בייא איהרעם לעבען, אונד
איהרער שוועטער בלאסע
אויף צו דעקען: (יט) איינער
פרויה, דיא אין איהרער
אונריינען אכזאנדרונג איזט: ואללוט דוא ניכט ביאוואנהענען, איהרע בלאסע אויף-
צו דעקען: (כ) מיט דער פרויא
דיינען

תרגום אונקלוס

רשי

(יח) אל אחותה . שתיקן כאסת: לנרור .
לשון כרה לעשות את זו כרה לזו: בחייה למדך
שאל גרסה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא
בחייה

אחתה לא תסב לאעקא לה לגלאה
ערותה עליה בחייה: (יט) ולא תתא
בדחוק סאובתה לא תקרב לגלאה
ערותה: (כ) ובאמת תכרך לא

באור

במה: (יח) ואשה אל אחתה לא תקח, פי' רש"י ז"ל שתיקן כאסת, כי ואשה א אחותה,
משמע שתיקן כאסת, לא שקדשן כאסת, שהרי אמרו חז"ל שכל שאין קדשין תופסין בה בזה
אחד זה, אין תופסין בה בנת אחת, ואין כאן כרת כלל, לא שקדש האסת, ונעשית השניה
אחות אשתו, וכשבא עליה חייב כרת, ופי' שתיקן כאסת שתיקן בחיים, וכמפורש בחייה,
כרת לאחר מות הראשונה: לצרר, פי' רש"י ז"ל ל' כרה, לעשות את זו כרה לזו, וכן אמר
הש"ס ז"ל כש וכעסמה כרתה, שתי נשים לאיש אחד נקראו כרות זו לזו, אבל איני יודע למה
אמר, כי האסור מאוס ערוה, לא בעבור שהן כרות, ובערות אשה ובתה לא זכר לנרור,
וגם הן כרות, וראיתי לרמב"ן ז"ל שכתב לנרור איתן זו לזו, כי הן ראיות שתיינה אוהבות זו
את זו לא שתיינה כרות, ולא אמר כן בלשה ובתה ואשה ואינה, כי הנה שאר ואסורות גם
לאחר מיתה, וזה דחוק גמס האחות שאר, ואסורה לאחר גרושי הראשונה, ואפשר לפי שאמר
ואשה א אחותה לא תקח, סוד ופירש בין שהוא לנרור, שלקח גם השניה לאשה, והרי הן כרות
זו לזו, אי לגלות ערותה שבא עליה רק פעם אחת בוטת חייב כרת, כי לפי שאחר מות הראשונה
קדשין תופסים בשניה, הוצרך לומר שבחיי הראשונה, לא יקח השניה, כפי מחשבתו בדרך
לקוסין, גם לא יבוא עליה, ולפי' זה יפה הפסיק בעל הטעמים במלת תקח, ורד"ק ז"ל
בשרשים הביא וכעסמה כרתה כשרש נור, אבל לנרור הוא מן הכפולים, כש נרור את
המדריכה (במדבר כ"ה י"ו), ונררו אתכם (שם ל"ג כ"ה), וטובל לומר שהכתוב מודיע שאם
יבוא עליה בחיי השניה נרור הוא לה ועושה רעה גדולה, כי לפי שזוהרת לו אחרי מות
הראשונה, אמר שאם יבוא עליה בחייה עושה לה כמעשה נרור ואיוב: עליה, על הראשונה
שקח בקדושין גשורין: בחייה, למדך שאם גרסה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא בחיים,
פי' רש"י ז"ל, וגם זוהר ראייה לדברנו שאין טעם האסור בעבור שעשות כרות זו לזו: (יט) ואל-
אשה בנדת טומאתה, בימים שטודד דם טמא ינופה, והן ימי כדה וזיכה האמורים בפרשת
מירע, ולפי שזמלת כדת האמור כאן כולל כל דם הטודד ינופה נדה חזינה הוצרך להוסיף מלת
טומאתה, כי יש נדודת דם טהור לזולדת זכר ונקבה כמפורש בפרשת תורע: לא תקרב
לגלות ערותה: לפי שהנדה טהור גם בלשמה אוכנת חיקו, הוסיף בה לא תקרב, שבהיות לנו
גם נהויה עשו בבית, הוזהר על הקריבה המביאה לידי גלוי ערוה, וכש שהזהיר כן בראש
הענין

תרגום אשכנזי

אחרי מות יה

דיינעו נעבענמענשען וואללוט
דוא ריך ניכט פליישליך פֿערֿי
מישען : דורך ויא אונריון צו
ווערדען : (כא) פֿאן דיינעם
זאמען וואללוט דוא ניכט הויך
נעבען , דעם גאָצטען מולך

עִמִּיתְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְךָ לְזֹרַע
לְמִצְאָה־בָּהּ : כִּי וּמִזֹּרְעָה לֹא־
תִּתֵּן לְהַעֲבִיר לְמִלֶּךָ וְלֹא תִחְלַל

את
דיינען
צו עהרען , דורך דאָן פֿיאר צו פֿיהרען : אונד דען נאָמען

רש"י

תרגום אונקלוס

בחיים : (כא) למולך . ע"א היא שמה מולך
חו היא עבודתה שמוסר בנו לכומרים ועושין
שתי מדורות גדולות ומעבירין את הכן ברגליו
בין שתי מדורות האש : לא תתן . זו היא
מסירתו לכומרים : להעביר למולך . זו העצרת
האש

לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתְךָ לְזֹרַע לְאִסְתָּאִמָּא
בָּהּ : (כא) וּמִבְּנֵי לֹא תִתֵּן לְאִעֲקָרָא
לְמִלְכָּה וְלֹא תִחְלַל

באור

הענין על דרך כלל בכל העריות , והנה הכתובים מכאן ואילך אינן שאר לא לבועל ולא לבצע
זהן ארבעה כדה ואשת איש זכר ובהמה זהו תוכן סדר הכתובים בפרשה זו : (ב) ואל אשת
עמיתך , לדעתי שרשו עם , ומוטו עלת עם , שהוא על הקנון שכל אחד דבק עם חבריו , וכן
עמתי עמתי עמתי , וכולל כל אישי המין , אבל רד"ק ז"ל בשרשים אמר ששרשו עמת , ופירוש
חבר , ומוטו לעמת העצה יסודנה , לככה העצה , וקול האופנים לעומתם לטובחס , וגם לדעתו כולל
כל אישי העם , שכל אחד מהם זה לעמת זה , וכמו שאומרים בל' לועז' (דיין נעבן מעכשין)
חחן , יתבאר בעו"ה (פרשה ד' ט"ו) : לא חחן שכבתך לזרע , כפי הכרחה לשון לגנות
ערוה לגנאי , כגוי למשכב של עומאה , שהרי בכל השכיבות המותרות יעשה כן אבל לא
יקראו כן בכל המקרא , לא לשון ידיעה או קריבה או ביאה , ולכן נכתב לשון גלוי ערוה נכב
הנשים האסורות משום שאר , וכן בנדה , לפי שכלן חקי השם הם , ולולי שאסרן הכתוב לא
ידענו מדעתנו נכתב בכל אחד שהמשכב עמהן הוא גלוי ערוה , אבל אותן שהן תועבות גם
בשקול הדעת אין צורך להזכיר בהן לשון זה , ולכן לא נזכר באשת איש ובזכר ובהמה גלוי ערוה ,
לפי שהן אסורות גם משקול הדעת , ומשכב אשת איש נקרא כאוף , כמו שכתוב בפ' קדושים ,
ולכן אמר לא תתן שכבתך לזרע : לזרע , פי' רמב"ן ז"ל לפי שלא יבקה כל הטוגע בה , הנהג
לומר לזרע , שאילו אמר לא תתן שכבתך בלבד הו' כרחה שזהיר אפילו שוכב עמה לחצק ולגסק ,
וכאן בחייבי כריתות זהיר , על פן הזכיר שכבתך לזרע , לפרש כי במשגל זהיר , פי' דנה
שלא תשכב עמה בדרך השוכב עם אשה להוליד זרע , שצריך שיערה בה , אבל אם הערה אע"פ
שלא נמר ביאתו חייב , שאילו היה צריך נמר ביאה , הי' נכתב שכבת זרע כמו בשפחה חרושה
אבל מלת זרע בכל מקום איננו על הזרע היוצא מן הגוף , לא על הבנים , כדרך הכלל שאומרים
(לעיל ט"ו ט"ז) , וזהו פשוטו של מקרא , וראב"ן ע"ז ל' אמר כי המשגל על שלשה דרכים , האחת
לפריה ורביה , והשני להקל מלאת הגוף , והשלישי לתאווה חמה , על כן אמר לזרע , שאילו
לפריה ורבי' אסור : למטארה בה , וזהו טעמת הכפש , עליה אמר שלמה טואף אשה חסרה
משחית נפשו הוא יעשה (משלי ו' ל"ב) , כי המעשים הללו משחיתים הנפש ומשחיתים אותה
(כא) ומזרעך לא חחן , אמר זכר העריות , שמשכבם משחית הזרע , שהנולד מהן באש
הוא זרע פגום , במקל להן אזהרה זו שהיא ג"כ על הזרע , שלא נעמא כניט במעשה התועב
הזאת , אבל זכר ובהמה שזוכרים אהריה אין מהן טולד : לא חחן להעביר למלך , ע"ז ה
שמה מולך , וזו היא עבודתה , שמוסר בנו לכומרים , ועושין שתי מדורות גדולות , ומעבירין
את

אחרי מות יה

תרגום אשכנזי קסא

את שם אלהיך אני יהוה :
כג ואת זכר לא תשכב משכבי
אשה הועברה הוא : כג ובכר
בהזמרה לא רהתן שכבתך
לממאה

דיינעו גאטטעו דאדורך ענט
הייליגעו, איך דער עוויגע
(פערביטע דיועו) !
(כג) איינעם מאנסען זאללוט
דוא ניכט אויף ווייבל יכע
ווייזע בייאזאנהען : עז איזט
איין גרואל : (כג) מיט קיינעם
פיה זאללוט דוא ריך פליישע
ליך פערמישען, דורך

תרגום אונקלוס

רש"י

ית שקמא דאלהיך אגא יי : (כג) וית
דכורא לא תשכוב משכבי אתתא
תועברה היא : (כג) ובכר לא
תתן שכבתך לאסתאבא

האש : (כג) תבל הוא . לשון קדש וערוה
ונאוף וכן ואפי על תבליתם (ישעיה י')
ד"ח תבל הוא לשון בלילה ועברו זרע אדם זרע
בהמה

באור

את הבן ברנליו בין שתי מדורות האש, לא תתן, זו היא מסירתו לכומרים, להעביר לעולך,
זו העברת האש, לשון רש"י ז"ל, רמב"ן ז"ל טען עליו ואמר שהוא מעבירו בתוך האש ממש,
וכאמרם בגמרא כמאורתא דפוריא, גם אין הכומרים מעבירין אותו, כי איך יתחייב הוא
מיתה בעבודת אחרים, לא הוא עשמו מעביר, וכן אמר הכתוב מעביר בנו ובתו באש, אלא
האב מוסרו לכומרים, ועושים בו עבודות טמאות, ואח"כ מחזירים אותו לאביו, והוא מעבירו
בלהב האש, ומביא ראיה מן הירושלמי שאמרו לעולם אינו חייב עד שימסרנו לכומרים ויטלנו
ועבירנו, כלומר שיחזור ויטלנו מהם ויעבירו באש, ולפי זה יאמר הכתוב לא תתן זרעך
לכומרים, לעשות בו כשקוניהם, למען תעבירו באש לעולך, ועוד יתבאר (פרשה ד' ב') :
ולא תחלל את שם אלהיך, מלת שם כופל על פרסום כח נגלה לו, ושם תפארת אלהי
טודע לכל, שהוא נאדר בקדש וקדשנו בתורתיו ובשכונ שכינתו בינינו, והעושה זאת מחלל
שמו הגדול ית', ועוד אפרש (שם פסוק ג') : (כב) ואח זכר לא חשכב משכבי אשה,
לפי ששכינה טלל גם המשכב במטה אחת, הונרך לפרש משכבי אשה, שמדבר על גלי ערוה
כמו משכב האשה, ולפי שאין בזכר משכב אשה כדרכה, הונרך לרמוז כאן במלת משכבי על
שני משכבים, וכמו שרמזנו (פסוק ו'), וכמו שאמרו רז"ל : תועבה הוא, המשכב הזה היא
תועבה, דבר נתעב אפילו בתולדה, והאזהרה על השוכב ועל הנשכב, ויאמר ראב"ע ז"ל אחר
שמאטו הן שכבתי אמש את אבי, הנה אזהרה לשוכב ולנשכב, ויפה השיב עליו רמב"ן ז"ל
א"כ למה לא היתה האזהרה בכלל ובכל בהמה לא תתן שכבתך, כי הנשים בכלל התורה, ועל
ראיותו השיב רמב"ן ז"ל לפי שהי' שכור, והם גרמו לו התטעה להוציא זרעו, הן השוכבות,
ולי יראה שאפי' שכאן לא יתכן לומר תשכב על הנבעל בעבור שמפרש משכב אשה, בת לוט
דברה דרך מוסר שכבתי במטה עם אבי, ולא זכרה הנביאה, וכן ושכבה בחקך (מלכים א'
א'), על השכיבה אצלו, וזה דרך כבוד, ובכרייתא אמרו ר' עקיבא אומר ואת זכר לא תשכב,
קרי ביה לא תשכב, כלומר בנפעל והרי זה גם אזהרה לנשכב, ואחשוב שמדרך פשוטי הכתובי'
צכל הפרשה נכתבה האזהרה על הזכר השוכב, והנקבה הנשכבת בכלל האזהרה, וכמו שאמר
צטוף ונכתרו הנפשות העושות, וא"כ גם באזהרה זו נהג כן שתלמי' בשוכב והנשכב בכלל
האזהרה, וגם עליהן אני קורא ונכתרו הנפשות העושות, לא לפי שכל האחרים הנשכבת
נקבה הטפלה לזכר, וכאן שניהם זכרים חפשו רבותיטו לסמוך גם אזהרת הנשכב על המקרא
ואמרו שאלת תשכב יש לקרות תשכב בקמ"ן וידי"י : (כג) ובכל בהמה, לא אמר ואת כל
בהמה

לְטַמְּאָהָּ כִּי וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד
 לִפְנֵי בְהֵמָה לְרַבְעָה תִּבְרַח
 הוּא: כִּי אֶל־תַּטְּמְאוּ בְּכָל־אֲרֶץ
 כִּי בְּכָל־אֲרֶץ נִטְמְאוּ הַגִּוִּים
 אֲשֶׁר־אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם:
 כִּי וְהַטְּמֵא אֶת־הָאָרֶץ וְאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ

דורך דאזועלבע אונרין צו
 וועררען: אויך איינע פֿרויא
 זאלל נישט דעם פֿיה הין
 האלטען צור שאַנדונג, עו
 איזט איינע פֿערמישונג (דער
 נאַטוראַרטעו): (כד) פֿער-
 אונריןנינט אייך נישט מיט
 דיזען דינגען: דען מיט דיזען
 דינגען האָבן זיך דיא פֿאַלקער
 פֿער־אונריןנינט, דיא איך
 פֿאַר אייך אַויזטרייבע:

(כה) דאָז לאַנד איזט דאָדורך אונרין געוואָרדען, איך האָבע דיא מיסעטהאַטען,
 דיא דרויף געשעהען זינד געאַהנדעט: אונד

תרגום אונקלוס

לְאֶסְתַּאֲבָא כִּי וְאֶתְתָּא לֹא תְקוּם קְדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַח כִּי תִבְרַח הוּא:
 (כד) לֹא תִסְתַּאֲבֹון בְּכָל־אֲרֶץ אֲרֵי בְּכָל אֲרֶץ אֶסְתַּאֲבֹון עִמְטִיא דִּי אֲנָא מְגַלִּי
 מִן קְדָמִיכוֹן: (כה) וְאֶסְתַּאֲבֹון אֶרְעָא וְאֶסְעִרִית הַזִּבְחָה עֵלָה

באור

בהמה, או ואל כל בהמה, לפי שכיבה כולל שכיבה קרוב בשר, והכתוב מדבר בחייבי מיתה,
 דקדק לומר ובכל בהמה שמדבר על הרביעה, וטעם וכלל לדעתי בין זכר בין נקבה, כי חייב
 בין כדרכה בין שלא כדרכה, וכמ"ש רמב"ם ז"ל (אסורי ביאה פ"א ט"ז) וכן בין זכר על
 הבהמה בין הביא בהמה עליו ואל"כ בהמה זכר ונקבה בכלל: לא חתן, גם זה יתבאר (לקמן
 כ' ט"ו): לטמאה בה, לטמא נפשו ולהשחיתה: ואשה לא תעמד, ברטון, ולא היה
 אפשר לומר תשכב בקל, שהרי היא הנשכבת, וכן לא היה אפשר לומר תשכב בנפעל, שהוראתו
 שלא ברטונה, ובאונס פשוטה, על כן אמר לא תעמוד: לרבעה, לכוונה זו תעמוד לפניו,
 שירבע אותה הבהמה, ומלשון בהמתך לא מרביע כלאים (לקמן י"ט י"ט), והוא שפך בה זרע
 בהמה, ומלשון חכמים ומן הרביעה על הגשם, ולודט שאינה טיבת חלא על אותו מעשה,
 ובכל הערות מזכיר השוכב והנשכבת בכלל, שזניהן עובדים, וקורא אני עליהן ובכרתו
 הנפשות העושות, (וכמ"ש פסוק ד"ב), לנד במשכב בהמה, שאין הבהמה בכלל הנפשות
 העושות, אם לא נאמר רק אזכרה לזכר השוכב עם בהמה, הייט אמורים אין לנו לא מה
 שפרט הכתוב, אבל אשה נרבעת אינה בכלל זה, לכן הוצרך לכתוב אזכרה גם עליה:
 חבל הוא, פי' רש"י ז"ל לשון קדש וערוה ונאוף וכן ואפי על תבליתם, ד"א חבל הוא לשון
 בליה וערבוז זרע אדם מרע בהמה, וראב"ע ז"ל כתב אנשי הדקדוק אמרו שזאת הנולה מהכסף
 כמו תמם יהלך (תהלים כ"ח ט'), והתי"י טספ, ואמרו כי טעמה כמו השחתה, ולא ידעתי
 טעום, כי השחתה משרש בלה, גם כל העריות משחתם גם, ואם נעבור שאיט מיט ולא
 מוליד, הנה גם נשוכב עם כלתו נאמר תבל עשו (לקמן כ' י"ב), גם רד"ק ז"ל בשרש כלל אמר
 תבל עשו נפלים תמם יהלך מן מסם, ולפי שזבלבל זרעו עם מי שאיט ראוי להזדווג עמו אמר
 תבל, ואם כן הוא בכל העריות יאמר כן, ועוד הדבר על זה בעו"ה בפ' קדושים: (כד) אל
 הטמאו בכל אלה, האמורין נענין, לפי שלא נאמר טמאה רק באשת איש ובבהמה,
 למדך שכלן טמאין הנפש: הטמאו, מן ההתפעל, אל טמאין עמיכם: כי בכל ארצה
 נטמאו, נהן, על קצתן הוזהרו עליהן, כמו לרבעה שוכבו באחרונה אשת איש, ושריפת

אחרי מות יח

תרגום אשכנזי קסב

עליה ותקתה הארץ את-
ישביה: מפטיר נו ושמרתם אתם
את-חקתי ואת-משפטי ולא
תעשו מכל התועבת האלה
האזרה ותגר הגר בתוככם:
כי את-כל-התועבת האל
עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם

ותטמא

אונר דאז לאנר האט זיינע
בעווארנער אוןגעשפען:
(כו) בעאבאכטעט איהר אלזא
סיינע געזעטצע, אונר מיינע
רעכטע, אונר בענעהט קיינז
פאן ריוען אבשייליכקייטען:
זא וואהל דער איינהיימישע,
אלז דער פֿרעמדע, דער
זיך ביא אייך אויפהאלט:
(כז) דען אללע ריז אבי
שויליכקייטען האבען ריז
איינוואהנער דען לאנדען
פֿאר אייערער צייט בעגאנגן:
אונר

תרגום אונקלוס

עלה ורזקנת ארעה ית נתבהא: (כו) ותטרון אתון ית קיטי ית דיני ולא תעברון
מכל תועבתא האליו וצרכיא וגיוריא די יתגירון כיניכון: (כז) ארי ית כל
תועבתא האליו עברו אנשי ארעה די קקטיכון ואסתאכת

באור

הכניס לע"ז וזכר ובהמה, וכן עלות אס ואחות מן האס: משלח מפניכם, לנגאי אשר
אני עורש מכניכם, ואס נשעת הדיבור עדיין ישנו בארץ, כבר זולחו קצתן לפני כמ"ג
(כסוק כ"א), גם נאמר על הגזרה שיכאה כבר מפי עליון, כמזכר בסוף משפטים: (כה)
והטמא הארץ, גם תועבות מזדים דומים לתועבות אנשי כנען, אלח לפי שהכנענים הם
ימני הארץ הנבחרת להזרות השכינה, גרמו טומאה גם לארץ, ולא תוכל הארץ לשאת אותם:
ואפקר עונה עליה, כמו ואפקדו על עונה עליה, כאילו העין על הארץ, והאס פקד ונזר
על העין אשר עליה שימוש ממנה, וכן ומשתי את העין הארץ היא ביום אחד (זכריה ג' ט'),
ומת פקידה כמו ופקד פקידים (בראשית י"א ל"ד), טופל על המטה דבר על ענין זה,
וכן פקד האס דבר שעל ידו ימוש העין, וחזר ופירש מה פקד עליה, ותקיא הארץ את יושביה,
כמי שמקיא דבר הנגאל בעיניו, כן הקיאה הארץ מתוכה את יושביה הנגאלים והמתועבים:
(כו) ושמרחתם אתם, ישראל היודעים את ארצם: ההועבת האלה, למדך שכלן תועבות
כן, ואס לא נכתב תועבת רק במשכב זכר: והגר, גר נדק שנכנס לברית, ועל כן הגר
נתיבס, ופרשנוהו (לעיל ט"ז ד"ט): (כז) כי את כל, כלומר מה שאמרתי שנטמאו הגוים
בכל אלה, ונטמאת הארץ, הוא בעבור שהמועשים הללו הם תועבות ולכן מטמאים הנפש
והטמאין הארץ: האל, בשו האלה, כמו ההס ההמה, ורבותי ז"ל דרשו עליו: עשו
אנשי הארץ אשר לפניכם, לפי שכבר אמר כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח
מפניכם, ועוד אנשי הארץ אשר לפניכם במשמע קודם להם דורות רבות, והלא הם אנשי
הדור ההוא, אסאוב שכבר מדורות רבות הקיאה הארץ משפחות רבות מן הכנענים והרפאים
שנמלחה סאתם מומעה התועבות הללו, והואכינה אחרים תחתיהם, כמו ואמר נפיתו
משפחות הכנעני (בראשית ו' י"ט), שהן תומה האחרונים ערקי סיני נמרי סמתי וארודי,
דרשו פלשתיים מורע מזדים את עריהם כמו שהוכחנו בפרושנו לספר בראשית, והו סספר
הכתוב כאן והודיע שגרושי האויעת ההס היו בעבור שטמאו הארץ בתועבות הללו: (כח) ולא
הקיא

תרגום אשכנזי

אחרי מות יה

וְתִמְנָא הָאָרֶץ: כח וְלֹא תִקְיָא
הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּמִמְאֲכֶם אֲתֵה
כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶרֶץ־הַגּוֹי אֲשֶׁר
לְפָנֶיכֶם: כט כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וּנְכַרְתּוּ
הַנַּפְשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקְרֵב עִמָּם:
ל וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתֵּי
לְבַבְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת

אונר דאן לאנד איזט דאָרדור
אונרין געוואָרדען: (כח) דאָ-
מיט דאָן לאַנד אייך ניכט
אויזשפּיאַע, ווען איהר ען
פֿער אונריןניגט: זאָ ווייז ען
דאָן פֿאַרק אויזגעשפּיאַן,
דאָן פֿאַר אייך דאָרין גע-
וועזען: (כט) דען ווער פֿאָן
דיוען אַכשייליכקייטען איינע
כעגעהט: דיא פּערזאָנען,
דיא זאָלכען כעגאַנגען,
זאָללען אויז איהרער נאַציאָן
אויזגעראַטטעט ווערדען:
(ל) כעאַכאַטטעט אַלזאָ,
וואָז איך אייך פֿאַרשרייבע,

אשר

קיינען פֿאָן דען אַכשייליכען געזעטצען אויז צו איבען, דיא

רש"י

תרגום אונקלוס

וְאֶסְתַּאֲכַת אֶרְעָא: (כח) וְלֹא תִרְוֹקוּ
אֶרְעָא יִתְכּוֹן בְּסֹאזְבִּיכוֹן יִתָּה בְּמִאָּדִי
דְּזִקִּינַת יֵת עִמָּא דִּי קְדָמִיכוֹן: (כט) אַרְי
כָּל דִּי יַעֲבֵד מִכָּל תּוֹעֵבְתָא הָאֵלִין
וְיִשְׁתַּצּוֹן נַפְשָׁתָא דִּי עֲבָדוֹן מְגוֹ עֲמָתָא
(ל) וְתִמְרוֹן יֵת מִטְרֵי בְּדִיל דְּלֹא לְטַעֲבֵד מְנִימוֹסֵי תּוֹעֵבְתָא

בהמה: (כח) ולא תקיא הארץ אתכם משל
לכן מלך שהאכילתו דבר מאוס שאין עומד
במעיו חלף מקיאו כך ארץ ישראל אינה מקיימת
עובדי עבירה ותרגומי ולא תרוקן ל' ריקון
מריקה ענמה מהם: (כט) הנפשות העושות
הזכר והנקבה במשמע: (ל) ושירתם את

דאתעכידא

באור

הקיא הארץ אחכם, עם הכלל ידבר, שלא ילכו בחקות התועבות הללו, שתהיה הרשעה
מותרת להם בעצת מלכיהם ושניהם, כי תקיא אותם הארץ, כאשר קאה לגוי אשר לפניכם,
ואני לא חפצתי בזה, כי בכס בחרתי להיות לכם לאלהים ולהוסיב אתכם בארץ הזאת המוכנת
להשראת השכינה לטוב לכם ולכל עמי הארץ, וכש שאמר שלמה בתחנתו, ואם תגלו ממנה
אשחית מעדי' בארץ, אין מקדש ואין חוץ ואין עוד גדולות וטראות, ובפרשת קדושים פירש
הדבר ושירתם את כל מקוטי וגו' ולא תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה
(לקמן כ' כ"ב), כלומר הארץ שאני נותן לכם נמען תשבו בה לשמור תורותי ושאשכון בתוכה,
וממה שכתב רמב"ן ז"ל בענין זה (פסוק ד' ה) יתברר פירושו בפסוק זה: (כט) כי כל, עתה
פירש דין היחיד, שאם ימנח אחד מיניהם אשר יעשה אחת מכל התועבות הללו, אעפ"י שלא
על כל העדה יקטף, ולא יגרום שתקיא הארץ את יושביה, עונש היסוד הזה הוא שתכרת
נפשו מקרב עמי, ותנינו כי גדולה העבירה הזאת בעיני שהיא גרומת הכרת הנפש, ואם
תתפשט לחוק ככל העדה ואין מוחה בידם תעמא הארץ ותקיא אתכם: ונכרתו, יש דעות
רבות בפ' ענין זה, וכדבר על זה בעו"ה (לקמן כ"ג ו' ג' ל'): הנפשות העשות, הזכר
והנקבה במשמע, לטון רש"י ז"ל, וכבר רמזנו על זה (פסוק ד' ג'): (ל) ושירתם את
משמרתו, הדברים שנויתו לכם למשמרת, תשמרו אותם, ועם הב"ד ידבר, תשגיחו על
עמי

אחרי מות קדושים יה יש
אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא
הַטְּמְאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה
 אלהיכם : פ סדר קדושים
יְמֵה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר: נִדְבַר אֶל־כָּרְעֶדְתָּ
 בני

תרגום אשכנזי קסג
 ד"ה פֶּאָר אײך אויגעאויבט
 וואָרדן, פֶּעראונרײניגט אײך
 נײכט דורך דיאועלכע : אײך
 דער עוויגע אײער גאָטט
 (בעפֿעהלע אײך דײעו!)
 ימ (א) דער עוויגע שפראך
 פֶּערנער צו משה
 וויא פֶּאלגט : (ב) רעדע מיט
 דער געמײנע דער

תרגום אונקלוס

ראתעבידא קדמיכון ולא תסתאבון
 בהון אנא יי אלהכון :
 ימ (א) ומליל יי עם־משה למימר:
 (ב) מליל עם כל קנשתא
 רבני

רש"י

משמרת. להזהיר בית דין על כך: ולא תטמאו
 בהם אני ה' אלהיכם. הא אס תטמאו איכי
 אלהיכם ואתם כפסלים מאחרי ומה הנאה יש
 לי בכם ואתם מחייבין כלייה לכך נאמר אני ה'
 אלהיכם :
 ימ (ב) דבר א כל עדת בני ישראל. מלמד
 שנאמרה פרשה זו בהקהל
 מפני

באור

עדי, ולא תניחם להמשך, אחר חקית מנרים וכנען לחוקק חקים כאלה בארצי, לא כמו שאמ'
 ובמרתם אתם את חקתי ואת משפטי (פסוק כ"ו), וזהו לבגלתי עשות מחקות התועבות אשר
 נעשו לפניכם שלא תעשו חקים של תועבות כאלו, וזה על הכלל, כי קניעות חקים במדינה
 מסוד ביד זקני העם וזופטיו, ובפי' רש"י ז"ל ושמרתם את משמרת, להזהיר ב"ד על כך
 ויפה פי': ולא חטמאו בהם, אפשר שהיא אזהרה על היסוד העובד בסתר, ואם הוא על
 הכ"ד, יזהיר בעבור עומאת הארץ שאם יעמאו בהם תטמא הארץ, כנ"ל (פסוק כ"ט): אני
 ה' אלהיכם, פרשט ברשע הענין :
 ימ (ב) עדת בני ישראל, מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלוין
 בה, מפ' רש"י ז"ל, וכן הוא בת"כ, ולדעתי הטעם לפי שכל המצות שנאמרו בפרשה
 זו עד וידבר הסמוך כל ישראל חייבין בהן, ולא נתיחד בה מצוה לכהנים לבדן, ולפי שהן גופי
 תורה, ורובם נוהגים בכל שעה לשמור ולעשותן, כאמרה בהקהל, ואמר עדת ישראל, כי
 עולת עדת נופל על הכנסיה כלה כשמתכוין כלם לדבר אחד ועל דעת אחת כמו שבארנו (פרש'
 ז"ל): קדושים תהיו, מלת קדושה היא המתעלות על דבר הפחות ממנו, ויש קדושות
 הרבה, כי המור מן התאות הנקלות מאד, כמו תועבת הזמה, והמאכלים האסורים, נקרא
 קדוש, שנאמר והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' (לקמן ד' ד"ו), וזה כתוב בסוף הערות
 ומאכלות אסורות, ויש מתקדש משה, ויכרו קשה בשוחר לו, שטוף בביאת כשו הרבות, ויהיה
 צבוכאי יין ובוללי בשר, וידבר דברי כבלה, ורמב"ן ז"ל קראו ככל בדרשות התורה, ויש
 מתקדש גם מאלה, ויוציא זמט בדברי חול וכל ענינו ל' אסוף ולכנס ועל עבודה רבה אשר לו,
 וימעט בהגיון תורה ומחשבות אמת, וכן יש קדושה למעלה מקדושה, עד שאפשר שזכה
 להתקדש למדי, עד שלא יחוש לכל מקרי העולם הטובות והרעות, כי לבו קדוש ומתרומוס על
 הכל, ודבק באלהיו, וכמו שזכרה תורה (פרשה כ"א ו'), וסס אפשר בעז"ה, ולכן סתמה
 תורה ולאמרה קדושים תהיו, כל אחד כפי כח נפשו, יהיה פרוש ונבדל מפסיתיות ילרו הרע
 בעניו, ויתגדל ויתרומוס עליו, ויפה פי' רש"י ז"ל קדושים תהיו הו פרושין מן העריות ומן
 העברה, שכל מקום שאתה מוכא גדר ערוה אתה מוכא קדושה, פי' דבריו לפי שהעריות יגד